

**Adroddiad Asesu Effaith
ar y Gymuned,
Ansawdd a Safonau Addysg, a
Threfniadau Teithio**

Ysgol Chwilog

- Gorffennaf 2022

ADRODDIAD ASESU EFFAITH AR Y GYMUNED	
1.	CYFLWYNIAD
2.	YSGOL CHWILOG
3.	CRYNODEB
ADRODDIAD ASESU ANSAWDD A SAFONAU ADDYSG	
1.	YSGOL CHWILOG
2.	CASGLIAD
ASESIAD EFFAITH AR DREFNIADAU TEITHIO	
1.	POLISI CLUDIANT CYNGOR GWYNEDD
2.	Y SEFYLLFA BRESENNOL
3.	CASGLIAD

Adroddiad Asesu Effaith Ar Y Gymuned Ysgol Chwilog

1. CYFLWYNIAD

Yn ystod Tymor yr Haf 2021 bu i gyrff llywodraethol Ysgol Chwilog a'i aelodau lleol gysylltu efo'r Adran Addysg yn pryderu am ddiffyg capasiti yr ysgol i gyfarch y cynnydd mewn niferoedd dysgwyr yn sgil datblygiadau tai o fewn y dalgylch naturiol.

Gwelwyd cyfle i gyflwyno cais am Grant Cyfalaf y Gymraeg i geisio ymateb i sefyllfa yr ysgol hon, gan becynnu'r cais o amgylch cymunedau o arwyddocâd ieithyddol (cymunedau dros 70% o siaradwyr Cymraeg).

Drwy gyfrwng y cais hwn, mae'r Adran Addysg yn awyddus i gefnogi datblygiadau economaidd, tai a mentrau cymdeithasol mewn rhai cymunedau o arwyddocâd ieithyddol yn y sir, drwy gynyddu capasiti'r ysgol mewn ymateb i'r twf yn y boblogaeth yn sgil y datblygiadau hyn. O blethu'r holl elfennau adfywio cymunedol hyn yn gelfydd ynghyd, gall greu seilwaith gadarn ar gyfer y gymuned hwn, gan greu'r amodau gorau un i'r iaith Gymraeg a ffyniant y gymuned.

1. YSGOL CHWILOG

Mae Cod Trefniadaeth Ysgolion yn nodi bod rhaid cynnal proses statudol os yn 'ehangu safle ysgol (ac eithrio ysgolion meithrin ac ysgolion arbennig), a fyddai'n cynyddu capasiti'r ysgol gan o leiaf 25% neu 200 o ddisgyblion, o gymharu â capasiti'r ysgol ar y dyddiad priodol. Wrth benderfynu ar gynyddu mewn capasiti, rhaid ystyried pob achos o ehangu ysgol sydd wedi digwydd ers y dyddiad priodol ynghyd â'r gwaith ehangu arfaethedig.'

Gan fydd ychwanegu dosbarth i Ysgol Chwilog yn cynyddu y capasiti i 95, sydd yn gynyddu o dros 25% o'r 65, sef capasiti'r ysgol ar y dyddiad priodol yn yr achos yma, mi fydd angen cynnal trefn statudol cyn gallu gwneud unrhyw addasiadau fydd yn arwain at gynyddu capasiti yr ysgol.

2.1 Yr Ysgol

Mae Ysgol Chwilog wedi ei lleoli yng nghanol pentref Chwilog sydd rhwng Y Ffôr a Chricieth. Mae gan yr Ysgol gapasiti meithrin i blwyddyn 6 o 74, gyda 6 o ddisgyblion rhwng 3-11 oed yn mynychu'r ysgol ar hyn o bryd (Cyfrifiad Medi 2021).

Mae 3 dosbarth yn yr ysgol. Dosbarth blwyddyn meithrin, dosbarth sydd yn addysgu blynyddoedd derbyn-blwyddyn 2, a dosbarth arall sydd yn addysgu blynyddoedd 3-6.

Oherwydd datblygiadau tai newydd a'r effaith ar rhagamcanion niferoedd, rhagwelir bydd niferoedd yn yr ysgol yn cynyddu ymhellach dros y 5 mlynedd nesaf a bydd felly angen dosbarth ychwanegol.

2.2 Y Dalgylch

Mae Ysgol Chwilog wedi ei lleoli yng nghanol Pentref Chwilog, sydd rhwng Y Ffôr a Chricieth yng Ngwynedd. Mae dalgylch yr ysgol yn cynnwys y pentref ac ardal gyfagos, sydd wedi ei lleoli rhwng dalgylchoedd Ysgolion Bro Plenydd (Y Ffor), Ysgol Abererch, Ysgol Llanystumdwy ac Ysgol Llanybi.

Mae Ysgol Chwilog wedi ei lleoli yn Nwyfor ac yn ward Llanystumdwy. Dengys data diweddaraf (cyfrifiad 2011) fod poblogaeth ward Llanystumdwy yn 2,080.

2.3 Yr Economi

Mae 1,460 o bobl rhwng 16 a 74 mlwydd oed yn byw o fewn ward Llanystumdwy. Mae 1,020 yn weithgar yn economaidd. Mae 440 o bobl yn yr un grŵp oedran yn anweithgar yn economaidd gyda 65 o'r rhain yn sâl neu'n anabl am gyfnod hir.

Mae'r math o ddiwydiant y mae'r boblogaeth yn weithgar ynddo yn amrywiol yn yr ardal, gyda'r gyfradd uchaf (13.7%) yn gweithio yn y maes Addysg.

Mae nifer o fusnesau yn weithredol yn y pentref, gan gynnwys tafarndy, swyddfa bost, a pharc carafanau.

2.4 Y Gymuned

Mae nifer o weithgareddau yn cael eu cynnal yn Chwilog, gan gynnwys;

- Cylch Meithrin
- Ysgol Sul
- Merched y Wawr
- Cymraeg i Oedolion yn Y Madryn
- Y Gymdeithas
- Clwb Snwcer
- Eisteddfod Flynyddol
- Gweithgareddau Ffitrwydd
- A gweithgareddau amrywiol eraill yn y Ganolfan

Yn ogystal, mae nifer o gyfleusterau yn y pentref, gan gynnwys Capel Siloh a Chapel Uchaf, Neuadd Bentref, Swyddfa Bôst, Cigydd, Tafarn a Pharc Chwarae Plant.

2.5 Crynodeb o ddefnydd yr ysgolion y tu allan i oriau craidd yr ysgol

Grwpiau Chwarae (Gwyliau'r ysgol)	
Aelwyd yr Urdd	✓
Dramâu	
Grwpiau Gwirfoddol	
Bore/Noson Goffi	✓
Arwerthiant Cymunedol	✓
Llyfrgell Gymunedol	
Ymarfer Côr	
Cymraeg i Oedolion	✓
Cyfarfod Cyngor Tref/Gymuned	
Cylch/Ysgol Feithrin	✓
Clwb/Gweithgaredd Chwaraeon	
Clwb Brechwast	✓
Clwb ar ôl Ysgol	
Clwb Diddordeb Lleol	

Ffynhonnell: Penaethiaid Mehefin 2022

2.6 Crynodeb O'r Amrywiol Gyfleusterau Sydd Yn Y Cymunedau

Mae'r wybodaeth isod wedi ei gasglu am ardal yr ysgolion sydd o dan sylw:

Canolfan Gymuned Neuadd Bentref	✓
Capel/Eglwys	✓
Trafnidiaeth Gyhoeddus	✓
Siop	✓
Caffi/Tafarn	✓
Swyddfa Bost	✓
Meddygfa/Fferyllfa	X
Llyfrgell	X
Cae Chwarae Plant	✓
Banc	X
Cartref Henoed	X
Canolfan Hamdden	X
Garej	X
Atyniad Twristaidd	X
Cylch Ti a Fi + Meithrin	✓

Ffynhonnell: Penaethiaid Mehefin 2022

2.7 Crynodeb o weithgareddau neu grwpiau y mae'r ysgol yn ymwneud yn rheolaidd a nhw:

Cylchoedd Meithrin/Ti a Fi	✓
Eisteddfodau (Lleol/Sirol/Cenedlaethol)	✓
Adrannau'r Urdd	✓
Ymweliadau a Glan Llyn / Llangrannog / Caerdydd	✓
Gweithgareddau eraill (chwaraeon, clybiau)	✓

Ffynhonnell: Penaethiaid Mehefin 2022

2.8 Amddifadedd

Mae Ward Llanystumdwy (sydd yn ardal ehangach nac arwynebedd daearyddol dalgylch ysgol Chwilog) yn y 50% o wardiau lleiaf difreintiedig yng Nghymru (rheng 1,102 allan o 1,909 o wardiau).

Mae nifer o feysydd yn llunio'r mynegai cyffredinol yma, gan gynnwys incwm, cyflogaeth, iechyd, addysg, mynediad i wasanaethau, diogelwch cymunedol, amgylchedd ffisegol a thai (gweler y tabl isod).

Nodir fod ward Llanystumdwy o fewn y 10% o ardaloedd mwyaf difreintiedig yng Nghymru yn y maes 'mynediad i wasanaethau', h.y. amddifadedd am nad yw pobl yn gallu cael gafael ar amrywiaeth o wasanaethau sy'n cael eu hystyried yn hanfodol ar gyfer byw o ddydd i ddydd. Mae'r dangosyddion yn cynnwys cyfartaledd amseroedd teithio cyhoeddus a phreifat i nifer o wasanaethau megis siopau bwyd,

meddygfa, ysgolion cynradd ac uwchradd, swyddfa bost, llyfrgell gyhoeddus, fferyllfa, canolfan hamdden ac amser teithio preifat i orsaf betrol.

Yn ogystal, mae ward Llanystumdwy o fewn y 10% o ardaloedd mwyaf difreintiedig yng Nghymru yn y maes 'Tai'. Dangosyddion y maes hwn yw'r gyfran o bobl yn byw mewn cartrefi gorlawn (defnydd ystafelloedd gwely), a'r gyfran o bobl yn byw mewn cartrefi heb wres canolog.

Mae crynodeb isod o sut mae ward Llanystumdwy wedi ei leoli yng nghyd-destun ardaloedd eraill yng Nghymru yn ôl y Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (2014):

Maes	Ranc yng Nghymru, allan o 1909 o ardaloedd. 1 = mwyaf difreintiedig 1909 = lleiaf difreintiedig	Mwyaf difreintiedig % yng Nghymru
Incwm	1,475	ymlith y 50% lleiaf difreintiedig
Cyflogaeth	1,589	ymlith y 50% lleiaf difreintiedig
Iechyd	1,485	ymlith y 50% lleiaf difreintiedig
Addysg	1,460	ymlith y 50% lleiaf difreintiedig
Mynediad i wasanaethau	152	ymlith y 10% mwyaf difreintiedig
Diogelwch cymunedol	1.339	ymlith y 50% lleiaf difreintiedig
Amgylchedd ffisegol	1,273	ymlith y 50% lleiaf difreintiedig
Tai	54	ymlith y 10% mwyaf difreintiedig

2.9 Cyd-destun yr ysgolion yn ôl Adroddiadau Arolygon Estyn (Mai 2022)

Fel rhan o adroddiadau Estyn bydd awduron yr adroddiadau, sef yr arolygwyr, yn gosod yr ysgolion o fewn cyd-destun ac yn manylu ar eu cysylltiadau cymunedol. Dyma'r cyd-destun a roddwyd i Ysgol Chwilog gan arolygwyr Estyn.

“Mae'r modd y mae'r staff yn hyrwyddo diwylliant, iaith a threftadaeth Cymru yn gryfder sylweddol ar draws yr ysgol. O ganlyniad, mae balchder y disgyblion yn eu Cymreictod yn hynod effeithiol. Mae'r ethos Cymraeg a Chymreig sy'n bodoli yn yr ysgol yn ymledu'n llwyddiannus i'r gymuned leol.”

“Mae'r staff yn annog y disgyblion i fod yn ddinasyddion cyfrifol sy'n barod i helpu eraill. Yn yr ysgol mae nifer o bwyllgorau gweithgar sydd yn cyfarfod yn rheolaidd ac mae eu cyfraniad at waith yr ysgol a'r gymuned yn werthfawr iawn. Maent yn hybu llais y disgybl a'u hannog i gymryd cyfrifoldebau a gwneud penderfyniadau doeth.”

2.10 Aseiad O Effaith Debygol Ar Y Gymuned

Er mwyn asesu effaith cymunedol y modelau posib, penderfynwyd greu meini prawf yn unol â argymhellion ystyriaethau aseiad cymunedol y Cod Trefniadaeth Ysgolion 011/2018.

Positif	Niwtral	Negyddol
----------------	----------------	-----------------

Meini Prawf Effaith	Disgrifiad	Statws o'r effaith a'r gwaith
Effaith ar lechyd a llesiant	Dim newid	Niwtral
Goblygiadau'r newid ar ddarpariaethau cludiant cyhoeddus	Dim newid	Niwtral
Effaith ar gyfleusterau / gwasanaethau eraill a ddarperir yn yr ysgol	Dim newid	Niwtral
Effaith ar ddiogelwch cymunedol ehangach	Dim newid	Niwtral
A fyddai'r opsiwn yn annog teuluoedd a phlant oedran ysgol i adael y gymuned, neu fod teuluoedd ifanc yn llai tebygol o symud i'r gymuned	Mi fydd cynyddu y capasiti yn sicrhau digon o lefydd yn yr ysgolion ar gyfer holl blant y dalgylch a felly yn sicrhau addysg iddynt yn eu cymunedau	Positif
Effaith ar wasanaethau eraill a ddarperir yn lleol	Dim newid	Niwtral
Effaith andwyol ar economi ehangach y gymuned	Dim newid	Niwtral
Effaith gyffredinol ar y gymuned leol	Mi fydd cynyddu y capasiti yn sicrhau digon o lefydd yn yr ysgolion ar gyfer holl blant y dalgylch a felly yn sicrhau addysg iddynt yn eu cymunedau	Positif

3. CRYNODEB

Yn dilyn ystyried effaith y cynnig ar gymuned Ysgol Chwilog ni ragwelir fydd cynyddu capasiti yr ysgol drwy ychwanegu dosbarth yn cael unrhyw effaith negyddol ar y gymuned.

Rhagwelir y bydd cynyddu'r capasiti yn creu digon o le i holl blant cynradd y dalgylch gan greu seilwaith cadarn ar gyfer y gymuned a chreu'r amodau gorau i'r iaith Gymraeg a ffyniant y gymuned.

Adroddiad Asesu Ansawdd a Safonau Addysg Ysgol Chwilog

1. YSGOL CHWILOG

Bu i Ysgol Chwilog gael ei harolygu gan Estyn ym Mai 2022. Bu i Estyn newid eu ffordd o arolygu ysgolion yn 2022 a bellach nid ydyw eu hadroddiadau yn cynnwys graddau crynodol e.e. ‘Rhagorol’, ‘Da’, ‘Digonol’ ac anfoddhaol. Bellach, mae eu hadroddiadau yn canolbwyntio ac yn manylu ar ba mor dda mae darparwyr yn helpu plentyn i ddysgu. Golyga hyn nad yw bellach yn bosibl dangos asesiad o effaith tebygol y cynnig ar bum maes arolygu perthnasol Estyn fel sydd yn cael ei nodi yn ‘Ansawdd a safonau mewn addysg’ yn y Cod Trefniadaeth Ysgolion (011/2018).

Gellir gweld yr adroddiad llawn drwy ddilyn y linc isod:

[Adroddiad arolygiad Y.G. Chwilog 2022 \(llyw.cymru\)](#)

Fel y gwelir o adroddiad Estyn mae nifer o gryfderau gan Ysgol Chwilog gan gynnwys canmoliaeth o’r defnydd a wneir o’r Gymraeg gan y dysgwyr.

Mae adroddiad Estyn hefyd yn cyfeirio at elfennau i’w gwella gan gynnwys y defnydd o TGCh ar draws gweithgareddau’r ysgol.

1.1 Asesiad o Effaith ar Ansawdd a Safonau Addysg

Positif	Niwtral	Negyddol
---------	---------	----------

Meini Prawf Effaith	Disgrifiad	Statws o’r effaith a’r gwaith
Safonau a chynnydd cyffredinol grwpiau penodol ac o ran sgiliau	Dim newid	Niwtral
Llesiant ac agweddau at ddysgu	Dim newid	Niwtral
Profiadau addysgu a dysgu	Mi fydd ychwanegu dosbarth yn sicrhau digon o le ar gyfer addysgu holl blant y dalgylch mewn dosbarthiadau addas o’r maint cywir.	Positif
Arweiniad a chymorth gofal	Dim newid	Niwtral
Arweinyddiaeth a rheolaeth	Dim newid	Niwtral
Grwpiau agored i niwed, gan gynnwys plant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY)	Dim newid	Niwtral
Darpariaeth sydd o leiaf yn cyfateb i’r hyn sydd ar gael i’r dysgwyr ar y pryd (gan gynnwys rhai gydag ADY)	Mi fydd ychwanegu dosbarth yn sicrhau digon o le ar gyfer addysgu holl blant y dalgylch mewn dosbarthiadau addas o’r maint cywir.	Positif

2. CASGLIAD

Yn dilyn cynnal asesiad effaith y cynnig ar ansawdd a safonau addysg, rydym o'r farn y byddai cynyddu capasiti yr ysgol drwy ychwanegu dosbarth yn sicrhau digon o le ar gyfer addysgu holl blant y dalgylch mewn dosbarthiadau addas o'r maint cywir.

Aseiad Effaith ar Drefniadau Teithio Ysgol Chwilog, Ysgol Bro Lleu ac Ysgol Llanllechid

1. POLISI CLUDIANT CYNGOR GWYNEDD

Yn unol â pholisi cludiant Cyngor Gwynedd, mae cludiant am ddim ar gael:

- ar gyfer dysgwyr sy'n byw 2 filltir neu ymhellach o'r ysgol yn eu dalgylch, neu'r ysgol agosaf (dim yn cynnwys disgyblion dosbarth meithrin).
- pan fo dysgwyr sy'n derbyn addysg gynradd yn byw llai na 2 filltir i ffwrdd o ysgol (neu safle ysgol) y dalgylch ac nad oes ganddynt felly hawl i gludiant di-dâl, ond yn teithio i ysgol ar hyd ffordd mae'r Cyngor yn ei hystyried yn beryglus iawn.

Mae'r polisi cludiant i'w weld yn y llawlyfr i rieni:

(<https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Trigolion/Dogfennau-trigolion/Ysgolion-a-dysgu---dogfennau/Talu-eich-ysgol/Gwybodaeth-i-Rieni-2019-20-2.pdf>)

2. Y SEFYLLFA BRESENNOL

Ar hyn o bryd mae 4 disgybl yn derbyn cludiant am ddim i Ysgol Chwilog.

3. CASGLIAD

Gan ein bod yn edrych ar gynyddu capasiti yr ysgol er mwyn ymateb i ragamcanion cynnydd o fewn y dalgylch, a'n rhagweld bydd cartrefi mwyafrif y plant o fewn 2 filltir i'r ysgol, gan gymryd y niferoedd presennol sy'n derbyn cludiant am ddim fel meincnod, ni ragwelir bydd unrhyw effaith o nod ar drefniadau teithio o ganlyniad i gynyddu capasiti yr ysgol dan sylw.